

передбачає спілкування з іншими та розкриває унікальність кожної людини. Арендт підкреслювала важливість політичної дії як фундаментальної людської здатності. Через дію та спілкування в публічному просторі люди реалізують свою свободу, формують політичну спільноту та створюють історію. Існування вільної та відкритої публічної сфери є необхідною умовою для політичної свободи та здорового суспільства. Занепад публічної сфери призводить до атомізації суспільства та вразливості перед тоталітарними тенденціями. Арендт наголошувала саме на індивідуальній відповідальності за політичні дії та необхідності критичного судження і застерігала від сліпого підкорення авторитетам та ідеологіям.

Ідеї Ганни Арендт залишаються надзвичайно популярними та впливовими в багатьох сферах. Її праця "Витоки тоталітаризму" є класичним дослідженням цього феномену і досі використовується для аналізу сучасних політичних режимів та тенденцій. Детальний опис "елементів" тоталітаризму (антисемітизм, імперіалізм, бездержавність) допомагають розуміти його генезу та механізми. Роздуми мислительки про важливість публічної сфери, політичної участі та свободи які надихають сучасні демократичні рухи та теорії громадянського суспільства. Акцент Арендт на діалозі та плюралізмі є важливим для розуміння здорової політичної комунікації. Як зазначає філософиня: «Свобода є невід’ємною від людського існування, але її існування залежить від політичної організації. Без політично гарантованої свободи, свобода як така не має реальності» [2].

Список використаних джерел:

1. Арендт Х. Джерела тоталітаризму. Київ: Дух і Літера, 2005. 540 с.
2. Арендт Х. Між минулим і майбутнім. Київ: Дух і літера, 2002. 321 с.

URL:

https://shron1.chtyvo.org.ua/Arendt_Hanna/Mizh_mynulym_i_maibutnim.pdf?PHPSSESSIONID=vo8evt4scm053t6i5fllrnkve0

Фертіль Анастасія Ігорівна

здобувачка ступеня вищої освіти бакалавра ННПП НАВС

Науковий керівник:

Петрова Ганна Миколаївна,

доцент кафедри теорії, історії та філософії права ННПП НАВС, кандидат філософських наук

ФЕМІНІСТИЧНА ФІЛОСОФІЯ СІМОНІ ДЕ БОУАР І СУЧАСНІСТЬ

Симона де Бовуар займає особливе місце у сучасній філософії та соціально-гуманітарному дискурсі. Її твір «Друга стать» став точкою відліку другої хвилі фемінізму та основою сучасної гендерної теорії.

Філософські категорії, з якими працювала де Бовуар, тісно пов'язані з екзистенціалізмом, однак вона наповнила їх феміністським змістом. Передусім, поняття «інакшості» – фундаментальне у її аналізі становища жінки. Дослідниця підкреслювала, що жінку не розглядають як самостійну особу, а лише як «іншу» щодо чоловіка, який постає як універсальний суб'єкт. У цій дихотомії жінка виступає «другою статтю», що не має автономного значення, а лише визначається через чоловіка.

Інше важливе поняття, що є центральним в екзистенціалізмі – це «свобода». Бовуар вважала, що кожна людина народжується вільною, але соціальні умови можуть цю свободу обмежувати. Саме через критику соціальних структур вона виводить необхідність боротьби за жіночу емансипацію. Філософія також розвивала категорію тілесності, зокрема в контексті жіночого досвіду. На відміну від традиційної філософії, яка абстрагується від тіла, де Бовуар наголошує, що жіноче тіло в культурі часто редукується до об'єкта бажання, репродуктивної функції або біологічного носія.

Центральне положення вчення Симони де Бовуар – ідея про те, що «жінкою не народжуються, нею стають». Жіночність – не природжена, а сконструйована категорія. Бовуар доводить, що суспільство, зокрема через інститути виховання, освіти, медіа та родини, формує жінку як істоту, що повинна коритися, догоджати й бути доповненням до чоловіка.

Філософія виступала проти есенціалізму – уявлення про те, що існує якась незмінна «жіноча природа». Вона стверджувала, що жінка має ті ж потенціали до самореалізації, творчості, пізнання, як і чоловік. Але історично доступ до сфер прийняття рішень, знань і влади був для жінок закритий.

Іншим важливим положенням у поглядах дослідниці було усвідомлення дилеми між особистою свободою і соціальним обов'язком. Так, багато жінок відчувають тиск з боку традиційних ролей – матері, дружини, домогосподарки – і не можуть реалізувати свої внутрішні покликання. Бовуар підкреслювала, що боротьба за рівність не повинна обмежуватися лише юридичними правами, а має включати культурну і символічну трансформацію суспільства. Вона вважала, що фемінізм має бути універсалістським проектом, спрямованим на всіх людей, а не лише на жінок.

У XXI столітті ідеї Симони де Бовуар залишаються актуальними в багатьох сферах гуманітарного знання – від гендерних студій до філософії, соціології, літературознавства. Особливо важливою є її критика патріархальних норм і боротьба за репрезентацію жінки як суб'єкта, а не об'єкта у всіх сферах життя. Роздуми про старість, тілесність, материнство та смерть сприяли розширенню предметного поля філософії, що стало поштовхом до розвитку нових напрямів – таких як феміністська феноменологія, біоетика, тілесна герменевтика.

Феміністські рухи 1960–1980-х років безпосередньо надихалися її працями, зокрема «Другою статтю». Сучасні постструктуралістські та постмодерністські мислителі, такі як Джудіт Батлер, Розі Брайдотті та інші, продовжують діалог із Бовуар, збагачуючи її підходи аналізом мови, тіла, перформативності статі. У добу глобалізації, коли права жінок у різних

частинах світу залишаються нерівними, заклики де Бовуар до емансипації та рівноправного партнерства звучать як ніколи потужно. Фраза «жінкою не народжуються...» стала афористичним символом для активісток та дослідниць по всьому світу.

Симона де Бовуар – постать, яка змінила хід філософської та суспільної думки XX століття. Її спадщина залишається джерелом натхнення для філософів, літераторів, правозахисників і активістів. Через глибокий аналіз статі, свободи й тілесності вона не лише дала новий інтелектуальний інструментарій, а й відкрила шлях до реальних змін у ставленні до жінок у суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Глухова С. В. Бовуар, Симона де. Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Бовуар, Симона де>.
2. Бовуар С. де. Друга стаття. В 2 т. Київ: «Основи», 1994.

Цимбал Аліна Володимирівна

здобувач ступеня вищої освіти бакалавр 306 н.г. «Право» ННПП НАВС

Науковий керівник:

Максименко Олена Василівна,

провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем державотворення та правозастосування ННІ ППС НАВС

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

В умовах, яких сьогодні перебуває Україна, гостро постало питання необхідності формування свідомого громадянського суспільства та виховання дітей із високим рівнем правосвідомості й правової культури. У цей складний період національно-культурного відродження держави, формування демократичного суспільства, інтеграції в європейське і світове співтовариство набуває великого значення проблема правового виховання [1, с. 5].

Найбільший вплив на формування правосвідомості дітей здійснюють їх батьки, оточення однолітків та вчителі. Загалом, правова освіта і виховання є широким комплексом освітніх і виховних зусиль. Правове виховання є невід’ємною частиною громадянського виховання. Школа визнається осередком формування громадськості, що має сприяти розвитку демократичної, політичної культури, формуванню громадянської компетентності політико-правових знань, політичних умінь, гідності та відповідальності у молодих людей, усвідомленню і прийняттю ними демократичних принципів життя та пріоритету прав людини. Створення умов для формування в учнів правової культури громадянина України є основою свідомого ставлення до своїх прав і